

De onderwijsvisitatie Familiale en Seksuologische wetenschappen

Een evaluatie van de kwaliteit van
de opleidingen Familiale en Seksuologische wetenschappen
aan de Katholieke Universiteit Leuven

De onderwijsvisitatie Familiale en Seksuologische wetenschappen

*Een evaluatie van de kwaliteit van
de opleidingen Familiale en Seksuologische wetenschappen
aan de Katholieke Universiteit Leuven*

[Brussel - december 2005]

De onderwijsvisitatie Familiale en Seksuologische wetenschappen

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling
verkregen worden op het VLIR-secretariaat.

Egmontstraat 5
1000 Brussel
T 02 550 15 94
F 02 512 29 96
kwaliteitszorg@vlir.be

Het rapport is elektronisch beschikbaar op de webstek van de VLIR
<http://www.vlir.be/vlir/02thema%27s/03kz/0303tweede-ronde.htm>

Wettelijk depot: D/2005/2939/4

WOORD VOORAF

Dit rapport geeft de visie weer van de visitatiecommissie die de academische opleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen en de aanvullende Engelstalige academische opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality Studies aan de Katholieke Universiteit Leuven evalueerde. De commissie verrichtte haar onderzoek en bezocht die opleidingen in maart 2005. Dit initiatief kadert mede in de opdracht die de Vlaamse overheid gaf aan de Vlaamse universiteiten en aan de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) wat betreft de externe kwaliteitszorg van het academisch onderwijs.

De visitatiecommissie heeft hierbij de vernieuwde visitatieprocedure gevolgd, waarin de commissie – naast de zeer belangrijke geachte suggesties en aanbevelingen in het kader van de continue verbetering van het academisch onderwijs – ook een oordeel en evaluatiescore geeft over de zes onderwerpen en onderliggende facetten en criteria van het accreditatiekader van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). Deze evaluatiescores zullen een belangrijk element zijn in de accreditatiebesluiten van de NVAO.

Net zoals in de vorige procedure legt elke visitatiecommissie vooraf haar eigen referentiekader voor aan de opleidingen. Daarin verwoordt de commissie waaraan een goede opleiding in het betrokken studiegebied volgens haar zou moeten voldoen, ook met het oog op een internationale benchmarking. Ook de onderzoeksgebondenheid van het onderwijs wordt in de evaluatie betrokken. Omdat voor vrijwel alle opleidingen deze visitatieronde inmiddels de tweede onderwijsvisitatie inhoudt, wordt door de commissie ook nagegaan in welke mate en op welke manier werd ingespeeld op de aanbevelingen en suggesties van de vorige visitatiecommissie.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen en is vooral gericht op kwaliteitshandhaving en -verbetering. Daarnaast wil het rapport ook de buitenwereld objectief inlichten over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom worden de visitatierapporten op de webstek van de VLIR geplaatst (www.vlir.be).

De lezer moet er echter rekening mee houden dat dit visitatierapport slechts een momentopname is en slechts één fase is in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Al na korte tijd kunnen de opleidingen immers grondig zijn gewijzigd en verbeterd, mede als antwoord op de resultaten van interne onderwijsbeoordelingen door de universiteiten zelf of als reactie op terecht geformuleerde aanbevelingen van visitatiecommissies.

Graag dank ik op de eerste plaats de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de geïnvesteerde tijd en voor de grote deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Deze visitatie was enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de universiteit betrokken waren bij de voorbereiding en uitvoering ervan. Oprecht wil ik hen daarvoor danken. Hopelijk ervaren zij in de positieve opmerkingen van de visitatiecommissie een bevestiging voor hun inspanningen en vinden zij in terecht geformuleerde aanbevelingen tevens een bijkomende stimulans om de kwaliteit van hun academisch onderwijs nog te verbeteren.

B. Van Camp
voorzitter VLIR

INHOUD

Woord vooraf	3
I. De onderwijsvisitatie Familiale en Seksuologische wetenschappen	7
1. Inleiding	7
2. De visitatiecommissie	7
3. Korte terugblik op de visitatie	10
4. Opzet en indeling van het rapport	11
II. Het referentiekader Familiale en Seksuologische wetenschappen	13
1. Inleiding	13
2. Doelstellingen en aard van de academische opleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen	13
3. Algemeen onderwijskundige uitgangspunten	15
III. De opleidingen Familiale en Seksuologische wetenschappen van de Katholieke Universiteit Leuven	17
1. Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding	18
2. Onderwerp 2: Programma	20
3. Onderwerp 3: Inzet van personeel	27
4. Onderwerp 4: Voorzieningen	31
5. Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg	33
6. Onderwerp 6: Resultaten	36
IV. Tabellen met scores onderwerpen en facetten	41
Bijlagen	45
Bijlage 1: Personalía van de leden van de visitatiecommissie	45
Bijlage 2: Bezoekschema	48

I. De onderwijsvisitatie Familiale en Seksuologische Wetenschappen

1. Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Familiale en Seksuologische wetenschappen verslag uit van haar bevindingen over de academische opleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen en de aanvullende Engelstalige academische opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality Studies aan de Katholieke Universiteit Leuven die zij in maart 2005, in opdracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) heeft bezocht.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de VLIR op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse universiteiten gevolg geven aan de decretale verplichtingen terzake.

2. De visitatiecommissie

2.1 Samenstelling

De visitatiecommissie Familiale en Seksuologische wetenschappen werd ingesteld door de VLIR bij besluit van 20 januari 2005.

De commissie had de volgende samenstelling :

Voorzitter:

- Prof. **A.K. Slob**, em. hoogleraar seksuologie, ErasmusMC Rotterdam

Leden:

- Mevr. **T. Dehaene**, hoofd Centrum Relatievorming en Zwangerschapsproblemen (cRZ) Leuven
 - Prof. dr. **M. Spoelders**, hoogleraar en voorzitter Vakgroep Pedagogiek, Universiteit Gent
 - Prof. dr. **H.B.M. Van de Wiel**, hoogleraar gezondheidspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen
- Mevr. M. Bronders**, coördinator van de Cel Kwaliteitszorg van de VLIR, trad op als secretaris van de commissie.

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2. Taakomschrijving

De opdracht aan de visitatiecommissie, die in het instellingsbesluit is omschreven, luidde als volgt:

- a. op basis van de door de faculteiten aan te leveren informatie en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, zich een oordeel vormen over de kwaliteit van de opleiding (inclusief de kwaliteit van de afgestudeerden) en over de kwaliteit van het onderwijsproces (inclusief de kwaliteit van de onderwijsorganisatie), mede gelet op de eisen/verwachtingen die voortvloeien uit de facultaire taak iedere student voor te bereiden op de zelfstandige beoefening van de wetenschap of de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis;
- b. het formuleren van aanbevelingen om te komen tot kwaliteitsverbetering;
- c. het beoordelen of de kwaliteit van de opleiding voldoet aan de beoordelingscriteria van het accreditiekader en het geven van een integraal oordeel over de opleiding waarop de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) zich zal baseren bij de accreditatie.

2.3. Werkwijze

2.3.1. Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLIR heeft hiervoor een visitatieprotocol¹ ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatierapport volgt het accreditiekader. Naast feitelijke beschrijvingen per onderwerp en per facet van het accreditiekader wordt aan de opleidingen ook gevraagd hun toekomstperspectieven kenbaar te maken en een kritische sterkte-zwakte analyse op te nemen in het zelfevaluatierapport. Daarnaast wordt een aantal verplichte bijlagen opgenomen, o.a. een beschrijving van het programma, cursusbeschrijvingen, examenvragen, studenten- en personeelstabellen,...

De commissie ontvangt het zelfevaluatierapport een aantal maanden voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid krijgt dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

De commissieleden worden bovendien verzocht een tweetal eindverhandelingen te selecteren uit een lijst van recente eindverhandelingen. De geselecteerde eindverhandelingen worden eveneens een aantal weken voor het eigenlijke bezoek door de Cel Kwaliteitszorg aan de commissieleden bezorgd. Elk commissielid heeft bijgevolg per opleiding minstens twee eindverhandelingen grondig gelezen vooraleer het bezoek plaatsvindt.

¹ <http://www.vlir.be/vlir/02thema%27s/03kz.htm>

De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 21 januari 2005. Op dit moment hadden de commissieleden het visitatieprotocol en het zelfevaluatie-rapport reeds in hun bezit. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Verder heeft de commissie op deze vergadering haar referentiekader geformuleerd (zie hoofdstuk II).

Daarnaast werd het programma van het bezoek opgesteld (zie bijlage 2) en werd een eerste bespreking gehouden van het zelfevaluatie-rapport.

2.3.2. Bezoek aan de instelling

De tweede bron van informatie wordt gevormd door de gesprekken die de commissie tijdens haar bezoek aan het Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen van de K.U.Leuven heeft gevoerd met alle geledingen die zijn betrokken bij het onderwijs in de Familiale en Seksuologische wetenschappen. Ook wordt aan het Instituut gevraagd - als een derde bron van informatie - om een veelheid aan documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens het bezoek is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven deze documenten grondig te bestuderen. De documenten die typisch ter inzage van de commissie worden gelegd zijn: het leer materiaal (cursussen, handboeken, syllabi), verslagen van de belangrijke beleidsvormende of beleidsopvolgende organen (faculteitsraad, onderwijscommissies, departementsraden, ...), documenten die betrekking hebben op de interne kwaliteitszorg (enquêteformulieren, niet-persoonsgebonden evaluatie van het onderwijs, ...), documenten aangaande de procedures van curriculumherzieningen, c.q. de omvorming naar de bachelor-masterstructuur, voorbeelden van informatieverstrekking aan aspirant-studenten, etc. Bovendien worden nog enkele tientallen eindverhandelingen bijkomend ter inzage gelegd.

Het bezoekschema voorziet - naast gesprekken met het bestuur van de faculteit, de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de assistenten, de docenten en de facultaire en opleidingsgebonden beleidsmedewerkers - steeds in een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, practicalokalen, computerfaciliteiten), een gesprek met de afgestudeerden van de opleidingen en een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kan uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie kunnen worden gehoord.

De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren zeer openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatie-rapport. Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de visitatiecommissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleidingen medegedeeld.

2.3.3. Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen in voorliggend rapport vastgelegd. Bovendien geeft zij, overeenkomstig de bepalingen voor de visitaties in het kader van de accreditatie, een oordeel over de zes onderwerpen uit het accreditatiekader volgens een binaire beoordelingsschaal voldoende/onvoldoende en een integraal oordeel over de betrokken opleidingen.

Het Instituut voor Familiale en Seksuologische wetenschappen werd in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren.

3. Korte terugblik op de visitatie

De commissie heeft haar opdracht met genoegen en belangstelling uitgevoerd. Ze heeft de kans gekregen om zich een goed beeld te vormen van het voor Vlaanderen unieke academisch onderwijs in de Familiale en Seksuologische wetenschappen. De visitatie bood aan de commissie ook een uitzonderlijke gelegenheid om onder vakgenoten te reflecteren en te debatteren over de aard, de kwaliteit en de toekomst van dit onderwijs.

Deze reflectie en dit debat situeren zich op een duidelijk scharnierpunt in de externe kwaliteitszorg van het Vlaamse hoger onderwijs. De visitatie Familiale en Seksuologische wetenschappen zit mee in de reeks van 'eerste' visitaties waarbij het nieuwe VLIR-VLHORA-visitatieprotocol dat is afgestemd op de accreditatievereisten, wordt gehanteerd. Het visitatierapport zal door de K.U.Leuven ook worden gehanteerd voor de accreditatieaanvraag van de betreffende opleidingen.

Verder vond deze visitatie plaats op een moment dat de opleidingen zich volop in de omvorming naar de bachelor-masterstructuur bevonden en er binnen het Instituut voor Familiale en Seksuologische wetenschappen reeds plannen waren om de eerdere omvormingsplannen terug om te vormen.

De commissie hoopt met het voorliggend rapport een constructieve bijdrage te leveren tot de nog verdere ontwikkeling van het academisch onderwijs in de Familiale en Seksuologische wetenschappen in Vlaanderen. Het is in de eerste plaats haar bedoeling dat het rapport binnen de opleidingen en het Instituut de aanzet geeft tot reflectie en discussie en dat wordt nagegaan op welke punten verbetering nodig is en in welke mate dit binnen de gegeven randvoorwaarden te verwezenlijken is. Verder hoopt de visitatiecommissie dat voorliggend rapport in zijn geheel ook aan de buitenwereld nuttige informatie verschaft en een goed inzicht geeft in de eigenheid en de kwaliteit van de gevisitierde opleidingen.

Tot slot dankt de visitatiecommissie bestuurders, medewerkers, studenten en afgestudeerden van de betrokken opleidingen die door hun inspanningen tijdens de voorbereiding en de open dialoog tijdens de bezoeken hebben bijgedragen aan het welslagen van deze visitatie.

4. Opzet en indeling van het rapport

Het voorliggend rapport bestaat, naast het inleidend hoofdstuk, uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk II beschrijft de visitatiecommissie het referentiekader van waaruit zij de gevisitieerde opleidingen heeft beoordeeld. In hoofdstuk III brengt de commissie verslag uit over de opleidingen die zij heeft gevisitieerd. De aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van de opleidingen zijn achteraan in dit deelrapport opgenomen. In hoofdstuk IV is het oordeel van de commissie op de zes onderwerpen uit het accreditatiekader en de onderliggende facetten, uitgedrukt in scores, in een tabel weergegeven.

II. Referentiekader Familiale en Seksuologische Wetenschappen

1. Inleiding

Bij de beoordeling van de opleidingen Familiale en Seksuologische wetenschappen is de visitatiecommissie uitgegaan van een eigen referentiekader waarin de minimumkwaliteitseisen worden geformuleerd waaraan de opleidingen moeten voldoen. Bij het opstellen van dit referentiekader heeft de commissie zich gebaseerd op het referentiekader dat in 1998 werd gehanteerd bij de visitatie van de opleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen, op de doelstellingen en eindtermen die de opleidingen voor het eigen onderwijs hebben geformuleerd, alsook op internationale eisen die worden gesteld aan dergelijke opleidingen.

Het referentiekader omschrijft naast de domeinspecifieke minimumeisen die aan de opleidingen en de afgestudeerden mogen worden gesteld, eveneens een aantal algemeen onderwijskundige uitgangspunten waaraan volgens de commissie een academische opleiding moet voldoen. De normatieve waarden die de opleidingen aan hun afgestudeerden willen meegeven, heeft de commissie als dusdanig niet bij haar beoordeling betrokken omdat zij van mening is dat de invulling hiervan tot de vrijheid van de opleidingen zelf behoort.

Het referentiekader van de visitatiecommissie werd vooraf aan het Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen voorgelegd en tijdens het bezoek van de commissie met de opleidingen bediscussieerd.

2. Doelstellingen en aard van de academische opleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen

In algemene zin richt de opleiding zich op de wetenschappelijke studie van de menselijke seksualiteit. Uitgangspunt daarbij vormt de familiale en seksuologische wetenschappen als een zelfstandige opleiding met eigen doelstellingen, enerzijds ontleend aan het specifiek eigen (multi)disciplinaire karakter van het domein van de seksuologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding voorbereidt.

De opleiding Familiale en seksuologische wetenschappen moet de studenten in staat stellen na de voltooiing van zijn/haar studie zelfstandig en vruchtbaar werk te verrichten in het domein van de seksualiteit, samenlevingsrelaties en het gezin waar hij/zij een werkring vindt. Het kan hier zowel gaan om de uitoefening van het beroep in het praktijkveld als het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek, inclusief het volgen van een doctoraatsopleiding.

Dit uitgangspunt heeft consequenties voor de kennis, vaardigheden en attitudes die de afgestudeerden verworven moeten hebben, en daarmee voor de inhoud en het karakter van de opleiding.

- a. Voor de afgestudeerden geldt dat deze moeten beschikken over kennis en vaardigheden die hen in staat stellen het beroep van seksuoloog op een wetenschappelijk niveau uit te oefenen. Dit houdt in dat de afgestudeerden zelfstandig complexe problemen met betrekking tot aspecten van het seksuologische domein op een wetenschappelijk verantwoorde wijze kunnen analyseren en vertalen naar adequate oplossingen.

Concreet geldt voor de afgestudeerden dat deze:

- inzicht hebben en vertrouwd zijn met de theorievorming en het onderzoek in de domeinen van de familiale en seksuologische wetenschappen;
- in staat zijn om de nationale en internationale wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de familiale en seksuologische wetenschappen (blijvend) te volgen, kritisch te evalueren en toe te passen;
- vertrouwd zijn en gebruik kunnen maken van de methodologie van het wetenschappelijk onderzoek op het vlak van familiale en seksuologische wetenschappen;
- een persoonlijke maturiteit en gevoeligheid hebben voor de deontologische aspecten verbonden aan het beroep van seksuoloog;
- vaardigheden hebben op het gebied van mondelinge en schriftelijke presentatie van inzichten en resultaten, ook aan niet-vakgenoten en in groepsverband;
- in staat moeten zijn de maatschappelijke functie van de familiale en seksuologische wetenschappen kritisch te volgen en te beoordelen;
- een houding hebben van levenslang leren.

- b. Voor de opleiding geldt dat deze wetenschappelijk moet zijn en de drie paradigma van de wetenschap, met name het verklarende, het voorspellende en het vormgevende, moet omvatten. Ze moet voldoende kennis over en inzicht in het vakgebied bieden (in de breedte met voldoende verdieping in deelgebieden) en mogelijkheden tot een grondige bestudering van vaktypische methodologie en theorie met tegelijkertijd voldoende aandacht voor ondersteunende disciplines.

De opleiding moet concreet gericht zijn op:

- het bijbrengen van (nieuwste) wetenschappelijke kennis over seksualiteit, samenlevingsrelaties en gezin;
- het wetenschappelijk leren denken en handelen binnen deze domeinen;
- het bijbrengen van algemeen wetenschappelijke competenties, ook op een gevorderd niveau;
- het bijbrengen van een kritische houding en een houding van levenslang leren;
- het voorbereiden op een verdere specialisatie in hulpverlening en preventie op het vlak van seksualiteit, samenlevingsrelaties en gezin;
- het leren om kennis, inzicht en vaardigheden mondeling en schriftelijk te communiceren.

3. Algemeen onderwijskundige uitgangspunten

- a. De opleiding stelt zich garant voor de wetenschappelijke, maatschappelijke en beroepsvoorbereidende relevantie, de effectiviteit en efficiëntie van het opleidingsprogramma. De opleidingsonderdelen die in het programma geroosterd worden, moeten een legitieme, aantoonbare en samenhangende bijdrage leveren tot de realisering van de doelstellingen en minimumeisen.
- b. Studenten dienen verantwoordelijkheid te nemen voor hun studiekeuze, leerparcours en -proces, effectiviteit en voortgang van hun studie.
- c. De opleiding schept door een inhoudelijk, personeel en logistiek kwalitatief hoogstaand aanbod de voorwaarden waaronder die verantwoordelijkheid zinvol kan opgenomen worden. Een dergelijk aanbod beantwoordt niet alleen aan de eisen qua doelstellingen, instructie-, leer- en vormingsprocessen en evaluatie die aan een universitair, academisch opleidingsprogramma in het algemeen kunnen gesteld worden, maar tevens aan de specifieke eisen qua onder meer wetenschappelijkheid, actualiteit, professionaliteit die vanuit het vakgebied (seksuologie) gesteld worden. De kwaliteit van dit aanbod moet geregeld worden geëvalueerd, bijvoorbeeld door middel van valide en betrouwbare bevraging van studenten en afgestudeerden.
- d. De doelstellingen dienen relevant te zijn. Dit betekent concreet dat ze een hoog wetenschappelijk actualiteitsgehalte bezitten en dat ze een symbiose van toepassen en genereren van kennis reflecteren. Van meet af aan dient de onderliggende hiërarchisering en sequentiëring van de doelstellingen, zowel voor die van de hele opleiding als voor die van de opleidingsonderdelen afzonderlijk, aan de student bekend gemaakt te worden.

- e. Wat de instructie-, vormings- en leerprocessen betreft, zijn overwegend drie aspecten belangrijk.
- De inhoudelijke invulling genereert eisen naar de kwaliteit van het beschikbare studiemateriaal en de bredere documentaire ondersteuning van de processen. De kennis waarin ingeleid wordt dient zo gestructureerd, gematerialiseerd en gedocumenteerd te zijn dat efficiënt en effectief leren met het oog op de realisering van de doelstellingen metterdaad kan plaats vinden.
 - Er kunnen eisen gesteld worden in verband met de sequentiëring en de wijze waarop de kennis gepresenteerd wordt (de gebruikte werkvormen, de ondersteuning ervan met gepastecommunicatie- en informatietechnologieën, de beschikbare materiële infrastructuur). Het leerproces dient met name ondersteund te worden door een moderne didactische uitrusting en door goed aansluitend studie- en instructiemateriaal, dat in voldoende mate voor de studenten beschikbaar is. Een gevarieerd gebruik van aangepaste didactische werkvormen en een efficiënte begeleiding ervan met relevante technologieën zijn van belang. De gehanteerde werkvormen dienen gericht te zijn op het zelfstandig, kritisch-reflexief verwerken van de leerstof. Ze dienen te appelleren aan het probleemoplossend en creatief vermogen van de student. Belangrijk hierbij is dat voldoende aandacht wordt besteed aan de didactische vaardigheden van de docenten.
 - In hoofdzaak van de studenten dient te worden gekeken naar hun draagkracht, hun studievreugde en -belasting, hun mogelijkheden voor efficiënt gebruik van de studietijd enzovoort. Bovendien is het van belang na te gaan of er in de mate van het mogelijke rekening wordt gehouden met individuele verschillen, onder meer in studiestijl en -tempo. Dit laatste kan, bijvoorbeeld, blijken uit differentiatievoorziening in leerparcours binnen het programma, en uit de dosering contactonderwijs vs. zelfstudie.
- f. De belangrijkste eis ten aanzien van de evaluatie van het kennen en kunnen van de studenten is dat de vorm en inhoud ervan recht moeten doen aan de vooropgestelde doelstellingen en de wijze waarop deze vertaald worden in de instructie-, leer- en vormingsprocessen. Zo kan er bijvoorbeeld speciaal op gelet worden of er niet enkel via reproductie van kennis geëvalueerd wordt, en of openboekexamens regel dan wel uitzondering zijn. Eisen en vormen dienen, hoe dan ook, vooraf aan de studenten duidelijk bekend te worden gemaakt. Voorts dient ook aandacht besteed aan aspecten als billijkheid van de evaluatie, de betrouwbaarheid ervan en de kwaliteit van de geleverde feedback.
- g. De opleiding dient te voorzien in een systeem van studievoorzichting en -begeleiding dat gericht is op het verschaffen van de benodigde informatie en het voorkomen en tijdig signaleren van studie- (incl. examen)problemen, alsmede op het doen van suggesties voor oplossingen.

III. De opleidingen Familiale en Seksuologische Wetenschappen van de Katholieke Universiteit Leuven

Vooraf

Conform haar opdracht geeft de visitatiecommissie in dit rapport enerzijds een oordeel over de zes onderwerpen uit het accreditiekader en een integraal oordeel over de opleidingen waarop de NVAO zich zal baseren bij de accreditatie. Anderzijds heeft de visitatiecommissie in het rapport in functie van de verbeterfunctie van de kwaliteitszorg punten aangegeven die volgens haar kunnen worden verbeterd en doet zij daarbij aanbevelingen om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

De beoordeling van de onderwerpen is, conform de vereisten, gebeurd aan de hand van de facetten en bijbehorende beoordelingscriteria uit het VLIR-beoordelingskader dat is afgestemd op de accreditatievereisten.

Per facet geeft de commissie aan of de opleiding hierop onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De beoordeling ‘onvoldoende’ wijst er op dat het facet beneden de gestelde verwachting ligt en dat beleidsaandacht op dit punt nodig is. De beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat het facet beantwoordt aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een academische bachelor of master. De beoordeling ‘goed’ houdt in dat het niveau van het facet uitstijgt boven de basiskwaliteit. De beoordeling ‘excellent’ houdt in dat voor het facet een niveau wordt gerealiseerd waardoor de beoordeelde opleiding zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren. De commissie heeft daarbij inzichtelijk gemaakt hoe zij, rekening houdend met de bijbehorende criteria, tot een beoordeling per facet is gekomen, zodat duidelijk is waarop de beoordeling is gebaseerd. De oordelen zijn zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses en zijn mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere buitenlandse opleidingen en zo mogelijk met internationaal gehanteerde normen in het betreffende domein.

Op basis van de beoordelingen per facet geeft de commissie vervolgens een samenvattend oordeel op het niveau van de onderwerpen.

Ten slotte geeft de visitatiecommissie aan het eind van het rapport een eindoordeel over de basiskwaliteit van de opleiding.

De punten die volgens de visitatiecommissie kunnen worden verbeterd, zijn samen met aanbevelingen om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering, opgenomen bij de respectieve facetten. Aan het eind van het rapport is ten behoeve van de opleiding een overzicht opgenomen van de verbeteringsuggesties.

Inleiding

Binnen het interfacultair Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen (IFSW), dat is ondergebracht bij de Faculteit Geneeskunde, worden op het ogenblik van de visitatie twee opleidingen aangeboden, met name een licentieopleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen en een aanvullende Engelstalige opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality Studies. In het kader van de bachelor-master hervorming heeft het Instituut er in 2004 voor geopteerd om beide opleidingen om te vormen tot één Engelstalige master na master opleiding. In 2005 wordt om verschillende redenen evenwel door het Instituut voorgesteld om de bestaande Nederlandstalige licentieopleiding om te vormen tot een tweejarige initiële master en de aanvullende Engelstalige opleiding tot een eenjarige master na master. De commissie kreeg deze informatie in de loop van de maand februari 2005, ongeveer één maand voor zij haar bezoek heeft afgelegd. Tijdens haar bezoek werd aan de commissie met betrekking tot de nieuwe plannen vervolgens een uitgewerkt voorstel van studietraject Family & Sexuality Studies voorgelegd. De visitatiecommissie heeft getracht om in de mate van het mogelijke in haar beoordeling ook deze nieuwe plannen te betrekken.

Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding

De twee jaar durende *Nederlandstalige opleiding in de Familiale en Seksuologische Wetenschappen (FSW)* is gericht op het aanbieden van wetenschappelijk kennis over seksualiteit, samenlevingsrelaties en het gezin. Daarbij streeft de opleiding er naar de studenten over deze domeinen wetenschappelijk te leren denken en handelen en hen een kritische houding bij te brengen om nieuwe beschikbare informatie op deze domeinen te vinden en te toetsen op haar wetenschappelijk degelijkheid. De opleiding wil de studenten 'verschillig' maken voor het domein van seksualiteit: belangstellend, betrokken, blijvend geïnteresseerd, met inzicht in de nieuwste kennis in het vakgebied op internationaal vlak.

De opleiding wil aldus afgestudeerden afleveren die zelfstandig complexe problemen met betrekking tot aspecten van het seksuologische domein, zoals die zich vanuit het onderzoek of vanuit de samenleving aandienen, op wetenschappelijk verantwoorde wijze kunnen analyseren en vertalen naar adequate oplossingen. De bedoeling is dat de afgestudeerden de algemene wetenschappelijke competenties beheersen op een gevorderd niveau. Tevens moeten de afgestudeerden een houding van levenslang leren hebben verworven die zich uit in kritisch wetenschappelijke houding en het bewustzijn van de noodzaak tot levenslang leren en voortdurende bijscholing.

De opleiding wil dit doen op het niveau dat internationaal voor deze materie vereist wordt binnen de financiële en juridische randvoorwaarden van het onderwijsbeleid. Daarin houdt ze rekening met de wetsvoorstellen inzake het beroep van seksuoloog en de klinische seksuologie.

Het wetenschappelijk leren omgaan met desbetreffende domeinen geschiedt vanuit twee fundamentele en complementaire wetenschapstradities, met name de empirisch wetenschappelijke en de betekeniswetenschappelijke, die hun toepassing vinden op het terrein van de hulpverlening op het vlak van seksualiteit, huwelijk en gezin.

De doelstellingen van het Engelstalige Master of Family and Sexuality Studies zijn in principe dezelfde als deze van het Nederlandstalige programma: het geven van een introductie in het domein van de seksuologie zowel wat het empirisch, het betekeniswetenschappelijk als het kennismakingsdeel met de praktijkdomeinen betreft. De doelstellingen zijn wel beperkter in die zin dat de opleiding er op is gericht om studenten die reeds een master hebben gehaald in gezondheids- of menswetenschappen een inleiding te verschaffen in het domein van de wetenschappelijke seksuologie.

Facet 1.1.: Niveau en oriëntatie

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt het niveau en de oriëntatie van zowel de Nederlandstalige en als de Engelstalige opleiding als goed.

De doelstellingen zijn van academisch niveau: gericht op het ontwikkelen van algemene competenties en algemene wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau, op het bijbrengen van een gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis en de nieuwste ontwikkelingen en het beheersen van (onderzoeks)competenties nodig voor het zelfstandig kunnen uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Wel meent de commissie dat de doelstellingen vrij algemeen en breed zijn geformuleerd. Deze breedheid maakt dat de studenten niet precies weten wat de opleiding biedt. De commissie heeft daarenboven sterk de indruk dat er binnen het Instituut geen gezamenlijke gedragen visie bestaat over de doelstellingen en eindkwalificaties, en vooral niet over de vraag hoe die te bereiken. Een zogenaamde centrale leerroute ontbreekt. De commissie beveelt aan om te werken aan het expliciteren van de doelstellingen en eindtermen van de programma's zodat deze duidelijk en helder zijn voor studenten en docenten.

Facet 1.2.: Domeinspecifieke eisen

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de domeinspecifieke eisen van de opleidingen als goed. De doelstellingen en domeinspecifieke aspecten ervan, sluiten goed aan bij de eisen die worden gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en door het beoogde beroepenveld. De eindkwalificaties zijn ontleend aan de wetenschappelijke discipline en de internationale wetenschapsbeoefening. Wel stelt de commissie vast dat de licentieopleiding als doorstroom naar het beroep van seksuoloog-hulpverlener niet volstaat als basisopleiding. Het programma bereidt met name voor op een gespecialiseerde studie. Ook in het nieuwe voorstel Family & Sexuality Studies wordt de finaliteit van de initiële master afhankelijk gesteld van een vervolgopleiding. Met name is in het voorstel opgenomen dat de master in Family & Sexuality Studies doorstroomt naar opleidingen binnen 'Onderwijs, vorming en preventie', 'Onderzoek', of 'Hulpverlening'. De commissie beveelt het Instituut aan om in het kader van de bachelor-masterhervorming aandacht te besteden aan de finaliteit van de initiële master.

Conclusie bij onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding

De visitatiecommissie is positief over de doelstellingen van de Nederlandstalige en Engelstalige opleiding.

Zowel het niveau en de oriëntatie als de domeinspecifieke eisen van de opleidingen worden als goed beoordeeld door de commissie. De doelstellingen, die vrij algemeen en breed zijn geformuleerd, zijn van academisch niveau: gericht op het bijbrengen van algemene en algemeen wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau, op het bijbrengen van een gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis en de nieuwste ontwikkelingen en het beheersen van (onderzoeks)competenties nodig voor het zelfstandig kunnen uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. De doelstellingen en domeinspecifieke aspecten ervan, sluiten goed aan bij de eisen die worden gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en door het beoogde beroepenveld. De eindkwalificaties zijn ontleend aan de wetenschappelijke discipline en de internationale wetenschapsbeoefening. Wel dient verdere aandacht te worden besteed aan de finaliteit van de master.

Onderwerp 2: Programma

Facet 2.1.: Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Het programma van de licentieopleiding *Familiale en Seksuologische Wetenschappen* kent een duur van twee jaar en bestaat uit een empirische deel, een betekeniswetenschappelijk deel, een deel ontwikkeling van onderzoekscompetenties, een kennismakingsdeel met praktijkgebieden en een aantal keuzeopleidingsonderdelen waaruit de student er in de tweede licentie één kan kiezen.

Het empirisch deel omvat de volgende opleidingsonderdelen: algemene biologie; algemene psychologie; ontwikkelingspsychologie; neurofysiologie; fysiologie en endocrinologie van seksualiteit en voortplanting; seksuele psychologie; methoden en technieken van seksuologisch onderzoek; bevolkingssociologie; gezin en gezondheid, sociologische en epidemiologische aspecten; vergelijkende studie van voortplanting bij de zoogdieren; seminarie seksuologie. Het betekeniswetenschappelijk deel omvat de opleidingsonderdelen wijsgerige antropologie; recht betreffende seksualiteit; relationele en seksuele ethiek; bio-ethiek; verwantschapsantropologie, cultuurhistorische en cultuurfilosofische reflectie op de seksualiteit. De ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden en het bijbrengen van een onderzoeksattitude gebeurt via het seminarie seksuologie en de masterproef. Het kennismakingsdeel met praktijkgebieden omvat als onderdelen: seksuele psychopathologie; andrologische en gynaecologische aspecten van seksualiteit en voortplanting; psychopathologische aspecten van voortplanting; principes van cliëntgerichte-experiëntiële therapie, met gevalstudie en practicum; principes van systeem- en communicatietherapie met gevalstudie en practicum, basisvaardigheden in de seksuele counseling met practicum.

In de Engelstalige opleiding *Family and Sexuality Studies* die één jaar omvat, wordt aandacht besteed aan de ethische en wettelijke aspecten van seksualiteit via de opleidingsonderdelen ‘Biomedische ethiek’ en ‘Vergelijkende studie van het medisch recht’. De psychosociale en relationele aspecten van de seksualiteit komen aan bod in de opleidingsonderdelen ‘Partnerrelatie en communicatie therapie’ en ‘Ontwikkelingspsychologie’. De opleidingsonderdelen ‘Capita selecta van de menselijke seksualiteit en voortplanting’, ‘Psychosomatische aspecten van seksualiteit en voortplanting’, ‘Medische aspecten van seksualiteit en voortplanting’ en ‘Menselijke genetica’ behandelen de medische aspecten van de seksualiteit. Daarnaast zijn er algemene opleidingsonderdelen gericht op onderzoeksvaardigheden en –attitudes, met name ‘Methoden van seksuologisch onderzoek’ en het Research paper. Ten slotte omvat het programma ook een aantal keuzevakken waarvan de student er één dient te kiezen.

Het programma van de nieuwe initiële masteropleiding is, zoals voorgesteld door het Instituut, opgebouwd uit opleidingsonderdelen uit het bestaande curriculum van de licentieopleiding én een aantal ‘nieuwe’ opleidingsonderdelen zoals ‘Geschiedenis van de seksuologie’, ‘Inleiding tot de (klinische) seksuologie’, ‘Principes van gezondheidsvoorlichting’. In het voorstel wordt er op gewezen dat studenten die de initiële master wensen aan te vangen een voldoende geachte voorkennis moeten bezitten. Gekozen werd om te voorzien in een schakelprogramma voor professionele bachelors die willen instromen en een voorbereidingsprogramma voor academische bachelors die de studie willen aanvatten. Aangezien de initiële master een brede wetenschappelijke vorming is, zijn het voorgestelde schakel- en voorbereidingsprogramma breed van inhoud. Tevens werd de finaliteit van de opleiding verder uitgebreid naar gespecialiseerde vervolgoopleidingen binnen de hulpverlening, het onderzoek en het onderwijs, vorming en preventie.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van de programma’s als onvoldoende. De vertaling van de doelstellingen in de programma’s is volgens de commissie onvoldoende uitgewerkt. Ook een adequate en consequente concretisering op het niveau van de afzonderlijke opleidingsonderdelen ontbreekt, zodat het onvoldoende duidelijk is hoe deze onderdelen bijdragen tot het bereiken van de eindkwalificaties van de opleiding. De visitatiecommissie acht de vertaalslag van doelstellingen naar het programma onontbeerlijk en beveelt het Instituut aan hieraan aandacht te besteden in het kader van de bachelor-masterhervorming en de ontwikkeling van het nieuwe curriculum voor de initiële masteropleiding.

In het algemeen wordt de multidisciplinariteit van de opleidingen sterk gewaardeerd door de commissie. De commissie stelt verder vast dat alle relevante elementen weliswaar in de programma’s aanwezig zijn, maar ze mist een structurele eenheid in de opleidingen. De programma’s zijn sterk opgebouwd rond beschikbare docenten en logischerwijs is de inhoud van de opleidingsonderdelen dan ook sterk afhankelijk van deze docenten.

Uit het voorstel voor de nieuwe initiële master blijkt dat het nieuwe programma niet meer is opgebouwd vanuit personen maar vanuit de noodzakelijke inhoud. Toch heeft de commissie nog steeds de indruk dat het ook hier om een verzameling van opleidingsonderdelen gaat. De commissie is van oordeel dat binnen het Instituut nood is aan een meer samenhangend en gemeenschappelijk gedragen opleidingsprofiel.

Het programma van de licentieopleiding is verder voor een groot deel ook samengesteld uit algemene opleidingsonderdelen van andere faculteiten waarin te weinig de relatie met de Familiale en Seksuologische Wetenschappen wordt gelegd. De commissie acht het gewenst dat de afstemming van het toegeleverd onderwijs op de specifieke noden van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen wordt verbeterd. Verder is de commissie van oordeel dat er nood is aan specifieke familiale en seksuologische wetenschappelijke opleidingsonderdelen. In dit verband stelt ze met genoeg vast dat in de recente plannen tot omvorming van de opleiding wordt voorzien in een schakelprogramma en een voorbereidingsprogramma. Hierdoor wordt enerzijds voor een deel het probleem van de algemene opleidingsonderdelen ondervangen en komt anderzijds binnen de initiële master ruimte vrij die wordt ingevuld met specifieke opleidingsonderdelen.

Verder constateert de commissie dat er binnen de opleidingen weinig mogelijkheden worden geboden tot het volgen van een keuzetraject dat aansluit bij de eigen interesse van de student: zowel het aanbod aan keuzeopleidingsonderdelen als de keuze van de student uit dit aanbod zijn beperkt. De commissie geeft in overweging om in het voorstel van de nieuwe initiële master een groter keuzepakket te voorzien. Op die wijze zouden de studenten deels een eigen studietraject kunnen kiezen dat hen voorbereidt op de specialisatieopleiding die zij na de master willen volgen.

Ten slotte mist de commissie in de licentieopleiding een stage. Momenteel is in de opleiding een Observatie- en demonstratiestage opgenomen waarbij gevalstudies in de reële context van de kliniek voor seksuologische problemen worden gedemonstreerd. De commissie meent evenwel dat een substantiële stage waarbij studenten meedraaien met een stagementor die hen begeleidt, een onderdeel dient te zijn van een wetenschappelijke opleiding. Een dergelijke stage kan volgens de commissie zowel de vorm van een onderzoeksstage als van een klinische stage aannemen. Ze vernam dat plannen bestaan om in de nieuwe initiële master een substantiële stage met een duur van 4 maanden op te nemen.

Met betrekking tot het Engelstalig programma wijst de commissie op het probleem van opleidingsonderdelen die om de twee jaar worden gedoceerd terwijl het programma slechts over één jaar loopt. De commissie acht het gewenst dat dit probleem wordt aangepakt. Verder stelt de commissie de relevantie van sommige opleidingsonderdelen, zoals bijvoorbeeld Filosofische antropologie, voor de opleiding ter discussie. De commissie meent dat de relevantie van de opleidingsonderdelen voor de opleiding moet worden onderzocht en daar waar vragen rijzen, moet worden geëxpliciteerd. Ten slotte meent de commissie dat de studenten meer praktijkgerichte ervaring zouden moeten kunnen opdoen tijdens de opleiding. Ze beveelt het Instituut aan om (meer) casusbesprekingen in te voeren.

Facet 2.2.: Eisen academische gerichtheid van het programma

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de academische gerichtheid van de opleidingen als goed. De programma's sluiten aan bij recente ontwikkelingen in het wetenschapsgebied en het onderwijs gaat uit van de eigen onderzoekservaring van het academisch personeel. Doorheen de programma's wordt voldoende aandacht besteed aan het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden en een onderzoeksattitude via het schrijven van papers, discussie van de onderzoeksdomeinen van de seksuologie, het meewerken aan onderzoek in het domein van de seksuologische wetenschappen.... De aandacht voor kennisontwikkeling is goed en er wordt een grondige theoretische basis gelegd op diverse domeinen van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen.

Facet 2.3.: Samenhang van het programma

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie beoordeelt de samenhang van de opleidingen als onvoldoende. Gezien het feit dat onvoldoende is nagedacht over de concretisering van de doelstellingen in de programma's missen deze een logische samenhang en opbouw. Zoals eerder gesteld, zijn alle relevante onderdelen aanwezig in de programma's, maar wordt de samenhang wat te veel overgelaten aan het toeval i.c. de beschikbaarheid van docenten. Het gebrek aan coherentie hangt voor de licentieopleiding ook samen met de afhankelijkheid van het toegeleverd onderwijs door andere faculteiten.

Facet 2.4.: Studieomvang

Het programma van de Nederlandstalige licentieopleiding en van de Engelstalige voortgezette opleiding voldoen met respectievelijk 120 en 60 studiepunten aan de decretaal vastgelegde eisen.

Facet 2.5.: Studietijd

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de studietijd van de opleidingen globaal genomen als goed. Er is in het algemeen een vrij goede overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd. Zoals blijkt uit de studieresultaten stellen zich weinig problemen met de studeerbaarheid van de programma's. Uit een bevraging van de licentiestudenten komt trouwens naar voren dat zij het licentieprogramma studeerbaar vinden. De studenten van de Engelstalige voortgezette opleidingen geven aan dat het programma zwaar is maar studeerbaar.

Facet 2.6.: Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De gebruikte werkvormen omvatten: hoorcolleges met activering van de studenten (via vraag en antwoord, voorbeelden, audio visuele hulpmiddelen), interactiecolleges, seminaries, werkcolleges, opdrachten inclusief papers, begeleiding masterproef, opzoekingen in de bibliotheek en op het internet, het maken van notities. De zelfwerkzaamheid van de student staat in de practica voorop.

Voor alle opleidingsonderdelen is een syllabus voorhanden en worden handboeken en cursussen gebruikt. De didactische hulpmiddelen omvatten naast audiovisuele ondersteuning bij de uiteenzetting, hand-outs, illustraties, tabellen en figuren, ook video-opnames, films, literatuurvoorbeelden, internetgegevens, rollenspel, enz. In steeds meer opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van Toledo, het elektronisch leerplatform van de K.U.Leuven.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de afstemming tussen de vormgeving en de inhoud van de opleidingsprogramma's als voldoende.

De gehanteerde werkvormen zijn volgens de visitatiecommissie in veel gevallen vrij traditioneel, met veel nadruk op hoorcolleges. Wel stelt de commissie vast dat inspanningen worden geleverd om meer probleemgericht en patiëntgericht onderwijs in te richten. Ze meent evenwel dat deze inspanningen moeten worden geïntensiveerd. Ook de zelfwerkzaamheid van de studenten zou meer kunnen worden gestimuleerd via bijvoorbeeld het geven van eigen presentaties. De kleine studentenaantallen maken dergelijk meer interactieve werkvormen immers mogelijk.

Verder waardeert de commissie de implementatie van het elektronisch leerplatform Toledo. Wel stelt ze vast dat het leerplatform in veel gevallen slechts wordt gebruikt als valvas voor de studenten. Een meer veralgemeend gebruik als onderwijsvernieuwend vorm verdient aanbeveling.

Facet 2.7.: Beoordeling en toetsing

De organisatie van toetsen en examens gebeurt volgens het examenreglement van de K.U.Leuven. Mondelinge en schriftelijke examens, het schrijven van papers over deeldomeinen, het deelnemen aan de groepsdiscussies worden door de docenten geëvalueerd. Een veel voorkomende vorm is het mondeling examen met een schriftelijk voorbereiding. De onderzoeksvaardigheid wordt in de papers en de masterproef geëvalueerd. De criteria en de wijze van beoordeling wordt onder de docenten vastgelegd en tevens gelden er vaste regels voor de examencommissie in het examenreglement. Deze eisen worden bij de studenten in het algemeen bekend gemaakt bij de aanvang van het programma en door iedere docent wat betreft het eigen deelaspect van de seksuologie bij de aanvang van elk opleidingsonderdeel.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de toetsing en de evaluatie als voldoende. Er worden verschillende toetsvormen gehanteerd die aansluiten bij de doelstellingen van de programma's en de opleidingsonderdelen. De evaluatieprocedures en eisen zijn transparant voor de studenten. De organisatie van de examens lijkt in orde en de gang van zaken rond de toetsing wordt binnen de universiteit bewaakt.

Facet 2.8.: Masterproef

De masterproef/eindverhandeling in de licentieopleiding *Familiale en Seksuologische Wetenschappen* omvat 14 studiepunten. De criteria waaraan de masterproef/eindverhandeling moet voldoen liggen op inhoudelijk, methodisch en formeel vlak. Inhoudelijk moeten de studenten zich vertrouwd maken met de door hen gekozen thematiek. Via een degelijk literatuuroverzicht moeten zij een concrete onderzoeksvraag aflijnen of een onderzoeksvraag situeren in een literatuuroverzicht. Deze onderzoeksvraag wordt vervolgens uitgewerkt in een eigen onderzoek. Methodisch dienen de studenten hun wijze van aanpak te verantwoorden, moeten zij in staat zijn op correcte wijze gegevens te verzamelen en te analyseren, dienen de conclusies te steunen op een juiste interpretatie en moeten ze kritisch worden besproken. Formeel moet de masterproef beantwoorden aan een wetenschappelijk onderzoeksrapport met een omvang van ongeveer 70 bladzijden, helder geformuleerd en in een correcte taal weergegeven.

De voorbereiding gebeurt in groep in het opleidingsonderdeel "Methoden en technieken van seksuologisch onderzoek". De studenten ontvangen tevens een handleiding voor het opstellen van de masterproef. De individuele begeleiding gebeurt op afspraak met de docenten. De beoordeling van de masterproef wordt uitgevoerd door drie docenten.

In de *Engelstalige opleiding Family and Sexuality Studies* wordt voor de masterproef in de meeste gevallen een beknopt literatuuronderzoek vereist in de vorm van een artikel klaar voor publicatie. De masterproef heeft een omvang van 11 studiepunten. Aangezien de studenten hun masterproef op één jaar moeten afronden liggen de criteria wat lager dan die voor de masterproef uit de Nederlandstalige licentieopleiding.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt de masterproef in beide opleidingen als goed. De commissie heeft een steekproef van eindverhandelingen bestudeerd en stelt vast dat het niveau van deze werken in het algemeen goed is. Zoals de vorige visitatiecommissie, plaats de commissie enkele bedenkingen bij de informatieverstrekking en de begeleiding van de eindverhandeling in het licentieprogramma. Het programma wordt gevolgd door twee groepen studenten, met name een groep die instroomt vanuit een kandidaatsopleiding en een groep die reeds een licentiaatsdiploma heeft behaald.

Deze laatste groep studenten heeft reeds de nodige ervaring opgedaan met het schrijven van een eindverhandeling in haar vooropleiding. De eerste groep daarentegen heeft deze ervaring nog niet opgedaan en heeft nood aan meer informatie en een strakkere en meer systematischere begeleiding tijdens het proces. De bestaande handleiding voor het opstellen van de eindverhandeling en de begeleiding die momenteel wordt gegeven, blijken met name voor deze groep niet te volstaan. De commissie beveelt dan ook aan de informatieverstrekking over en de begeleiding van de eindverhandeling af te stemmen op de noden van de studenten. Ook voor het Engelstalig programma is een betere voorlichting over de richtlijnen en verwachtingen ten aanzien van de eindverhandeling naar de studenten toe wenselijk.

De beoordeling van de eindverhandelingen is volgens de visitatiecommissie adequaat. Wel adviseert ze om een mondelinge presentatie van de eindverhandeling te laten plaatsvinden.

Facet 2.9.: Toelatingsvoorwaarden

De licentieopleiding *Familiale en Seksuologische Wetenschappen* is toegankelijk voor twee groepen studenten:

- houders van een universitair diploma van kandidaat in de Psychologie, kandidaat in de Pedagogische Wetenschappen of van kandidaat-Arts.
- houders van een diploma van licentiaat in de Rechten, licentiaat in de Criminologische Wetenschappen, licentiaat in de Politieke Wetenschappen, licentiaat in de Sociologie, licentiaat in de Communicatiewetenschappen, licentiaat in de Politiek en Sociale Wetenschappen, licentiaat in de Godgeleerdheid, licentiaat in de Toegepaste Theologie, licentiaat in de Godsdienstwetenschappen, licentiaat in het Kerkelijk Recht, licentiaat in de Wijsbegeerte, licentiaat in de Moraalwetenschappen, licentiaat in de Biologie, licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding, licentiaat in de Motorische Revalidatie en de Kinesithérapie. De opleiding is tevens toegankelijk voor houders van een ander academisch tweede cyclusediploma, na toelating.

De Engelstalige opleiding *Family and Sexuality Studies* is toegankelijk voor bezitters van een universitaire 'master degree' in een domein verwant aan de seksuologie.

In het kader van de flexibilisering van het onderwijs wordt de studenten de mogelijkheid geboden om zowel het Nederlandstalige licentieprogramma als het Engelstalige programma deeltijds te volgen. In het kader van de omvormingsplannen wordt voorzien in een schakelprogramma voor professionele bachelor en een voorbereidingsprogramma voor academische bachelor.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt het facet toelatingsvoorwaarden voor beide opleidingen als goed. De opleidingen sluiten vrij goed aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

De commissie staat ook positief tegenover de mogelijkheid die wordt geboden om de programma's

deeltijds te volgen. Verder heeft ze een goede indruk van de voorbereidings- en schakelprogramma's die in het kader van de omvormingsplannen worden uitgewerkt. Wel wijst ze er op dat goed zal moeten worden nagedacht over de inhoud van deze "brug"-programma's gezien de te verwachten instroom vanuit alle mogelijke professionele en academische bacheloropleidingen.

Conclusie bij onderwerp 2: Programma

De commissie heeft een positief algemeen oordeel over de basiskwaliteit van de licentieopleiding en de Engelstalige voortgezette opleiding. Wel moet de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma beter worden geëxpliciteerd en in het verlengde daarvan dient in consensus en doordacht meer samenhang te worden aangebracht in de programma's. De programma's zijn van academisch niveau, hebben een multidisciplinair karakter en bieden aan de studenten de mogelijkheid om, via aangepaste maar traditionele werkvormen, een grondige theoretische basiskennis op te bouwen op diverse domeinen van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen, en onderzoeksvaardigheden en een onderzoekshouding te ontwikkelen. Binnen het programma van de licentieopleiding zou wel de afstemming van het toegeleverd onderwijs op de noden van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen moeten verbeteren, is er nood aan meer specifieke familiale en seksuologische wetenschappelijke opleidingsonderdelen, zou mogelijk een groter keuzepakket kunnen worden voorzien en ontbreekt een substantiële stage als onderdeel van een wetenschappelijke opleiding. De recente plannen tot omvorming van de opleiding tot een initiële master komen reeds voor een groot deel aan deze kritiepunten tegemoet.

De studenten worden getoetst aan de hand van toetsvormen die aansluiten bij de doelstellingen van de opleidingen en de onderdelen. De evaluatieprocedures en criteria zijn transparant voor de studenten. De kwaliteit van de door de commissie bestudeerde eindverhandelingen is in het algemeen goed. De informatieverstrekking over en begeleiding van de eindverhandeling moet in de licentieopleiding worden afgestemd op de noden van de studenten. Ook voor het Engelstalig programma is een betere voorlichting over de richtlijnen en verwachtingen ten aanzien van de eindverhandeling naar de studenten toe wenselijk. De beoordeling van de eindverhandelingen is adequaat. De programma's sluiten ten slotte goed aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Onderwerp 3: Inzet van personeel

Facet 3.1.: Kwaliteit personeel

Het personeelsbeleid van het Instituut wordt gevoerd door de Faculteit Geneeskunde. Bij het opstarten van nieuwe programma's stelt een commissie een programma op en maakt gedetailleerde syllabi per opleidingsonderdeel die dan een hulpmiddel zijn voor de facultaire Beoordelingscommissie om bekwame en gemotiveerde lesgevers voor te dragen.

De Permanente Onderwijscommissie (POC) van het Instituut bekijkt de lijsten van de aflopende of te vernieuwen aanstellingen met het oog op een optimale onderwijsprogrammering.

De Beoordelingscommissie van de faculteit beschikt over een door de kandidaat voorbereid standaarddossier waarin zowel de onderzoeksprestaties, de onderwijsprestaties als de dienstverlening (klinisch) omstandig worden toegelicht. Aangezien wordt uitgegaan van het principe dat inzichtelijke kennisoverdracht die de student motiveert tot zelfstudie gestoeld is op eigen ervaring met grensverleggend onderzoek, wordt veel belang gehecht aan het onderzoeksdossier. De beoordelingscommissie houdt ook in eerste instantie rekening met de specifieke onderwijsdeskundigheid binnen het opleidingsonderdeel (vakinhoudelijk) en de onderwijsvorm (onderwijskundig en didactisch). De uiteindelijke beslissing over aanstellingen en bevorderingen wordt genomen door de academische overheid.

Op het vlak van onderwijsprofessionalisering bieden de onderwijsondersteunde diensten DOG (Dienst Onderwijs Geneeskunde) en DUO (Dienst Universitair Onderwijs) vorming aan voor beginnende en ervaren docenten. Deze vormingen gaan van ‘collaboratief leren’ tot ‘evalueren met meerkeuzevragen’. Tevens wordt in samenwerking met LUDIT (Leuvense Universitaire Dienst voor Informatie en Telematica) de vorming ‘het Digitale krijt’ aangeboden voor het gebruik van alle mogelijkheden van het internet voor het onderwijs.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat de kwaliteit van de academische staf excellent is. De vakinhoudelijke en didactische deskundigheid evenals de betrokkenheid van de staf zijn groot en worden door de commissie erg gewaardeerd. De commissie stelt verder vast dat het personeelsbeleid binnen de Faculteit Geneeskunde goed is georganiseerd en dat er in het kader van de aanstellings-, benoemings- en bevorderingspolitiek aandacht wordt besteed aan de verschillende aspecten van de academische opdracht, al ligt de klemtoon nog sterk op de onderzoeksdeskundigheid.

Met betrekking tot de onderwijsprofessionalisering waardeert de commissie het vormingsaanbod vanuit de onderwijsondersteunende diensten. Wel stelt de commissie vast dat binnen het Instituut weinig tot geen gebruik wordt gemaakt van dit aanbod.

Facet 3.2.: Eisen academische gerichtheid

Het onderwijs binnen de opleidingen wordt verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied en die onderzoek verrichten op volgende gebieden: het medisch veld (gynaecologie, andrologie, urologie, psychiatrie), het psychologische veld (ontwikkelingspsychologie, psychotherapeutische richtingen, psychopathologie), de sociale wetenschappen (sociologie van bevolking en gezin), de rechten (wettelijke en forensische aspecten van de seksuologie), de ethiek.

Voor het vaardighedenonderwijs binnen de kennismaking met een bepaald toepassingsgebied wordt een beroep gedaan op professionele hulpverleners.

Het beroepenveld van de seksuologie heeft een permanente inbreng in het Instituut langs de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie en de Vlaamse sectie van de Belgische Vereniging voor Relatie en Gezinstherapeuten.

De docenten participeren in internationale netwerken en samenwerkingsverbanden. De meeste stafleden nemen zeer regelmatig deel aan internationale congressen en activiteiten in het buitenland.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie beoordeelt de onderzoekskundigheid van het academisch personeel als goed.

Er is een brede waaier aan specialisaties binnen de staf van de opleidingen als geheel aanwezig en de staf heeft een grote expertise ontwikkeld binnen het domein van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen. Verder waardeert de commissie ook de inbreng van het beroepenveld in de opleiding onder meer via het inschakelen van professionele hulpverleners en de contacten met de beroepsverenigingen.

De commissie stelt verder vast dat er vanuit de academische staf inspanningen worden geleverd om netwerken aan nationale en internationale onderzoekscontacten uit te bouwen. Deze (internationale) contacten worden ook teruggekoppeld naar het onderwijs.

Facet 3.3.: Kwantiteit personeel

Het personeelsbestand voor de *Nederlandstalige licentieopleiding* op het budget van de opleiding zelf bedraagt twee personeelsleden met samen 1,20 fte. Het totale personeelsbestand dat de opleiding verzorgt, omvat 21 deeltijdse ZAP-leden en 3 deeltijdse AAP-leden of 3,15 fte. De omvang van het personeelsbestand in verhouding tot de studentenaantallen bedraagt 22 studenten per fte. Wat het ATP betreft beschikt de opleiding over 33% secretariaatskracht.

Het *Engelstalige programma* wordt verzorgd door 9 ZAP-leden of een totaal van 1,10 fte. De docenten uit de Faculteit Geneeskunde die bij het programma zijn betrokken doceren de colleges op vrijwillige basis. De omvang van het personeelsbestand in verhouding tot de studentenaantallen bedraagt 11 studenten per fte.

Voor wat betreft de verhouding tussen de verschillende personeelscategorieën zijn er veel meer docenten uit de hogere niveaus (zoals bv. gewoon hoogleraar) dan uit de lage niveaus (zoals bv. docent). Verder is er geen enkel personeelslid voltijds aan de opleidingen verbonden. Qua leeftijdsstructuur valt op dat alle ZAP-leden zich situeren in de leeftijdsgroep boven 40 jaar.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie is van oordeel dat de omvang van het personeelsbestand onvoldoende is. Ze sluit zich volmondig aan bij de bevindingen van de vorige visitatiecommissie en is van oordeel dat “het Instituut duidelijk onderbemand is en slechts het niveau kan bereiken dat het nu heeft door de uitzonderlijke inzet van de staf”. De commissie meent dat de omvang van het personeelsbestand structureel moet worden verbeterd. Deze uitbreiding van het personeelsbestand mag niet fragmentarisch zijn en moet leiden tot een voldoende kritische massa van jonge docenten die de opleidingen dragen. Om het geheel aan te sturen en de verankering van het Instituut binnen de Faculteit Geneeskunde gekoppeld aan het Universitair Ziekenhuis te garanderen, moet volgens de commissie een medische specialist met minstens een halve aanstelling worden benoemd. Verder dienen alle mogelijkheden te worden aangewend om de academische ondersteuning door AAP-leden uit te breiden. Deze ondersteuning kan mogelijks ook worden gerealiseerd door middelen ter beschikking te stellen om gastdocenten aan te trekken. Zoals ook reeds aangehaald door de vorige visitatiecommissie, meent de commissie dat de stafleden van het Communicatiecentrum die bij een aantal opleidingsonderdelen en bij de begeleiding van de stage zijn betrokken, op één of andere wijze formeel aan de opleiding moeten kunnen worden verbonden. Op deze manier zouden zij academisch worden gewaardeerd voor hun inzet voor de opleiding die zeer wordt geapprecieerd door de studenten.

Ten slotte meent de commissie dat in het kader van de bachelor-master hervorming, curriculumontwikkeling en -herziening, en onderwijsinnovatieve initiatieven een substantiële ondersteuning van het Instituut via speciale programma's en fondsen nodig is.

Conclusie bij onderwerp 3: Inzet van personeel

De commissie is van oordeel dat de expertise van het ingezette personeel voldoende aansluit bij het niveau en de oriëntatie van de opleidingen. De kwaliteit van het personeel is excellent. Het personeelsbeleid binnen de Faculteit Geneeskunde, met inbegrip van de aanstellings-, benoemings- en bevorderingsprocedures, is goed. Op het vlak van onderwijsprofessionalisering is er een vormingsaanbod waarvan evenwel weinig gebruik wordt gemaakt binnen het Instituut. De onderzoeksdeskundigheid van het personeel is goed en er is een brede waaier aan specialisaties binnen de staf van de opleidingen als geheel aanwezig. De inbreng van het beroepenveld in de opleiding wordt verzekerd door het inschakelen van professionele hulpverleners en de contacten met de beroepsverenigingen. Verder worden inspanningen geleverd om netwerken aan nationale en internationale onderzoekscontacten uit te bouwen en terug te koppelen naar het onderwijs.

De omvang van het personeelsbestand is onvoldoende. Enkel dankzij de uitstekende inspanningen en inzet van de huidige staf is het nog net haalbaar. De omvang van het personeelsbestand moet structureel worden verbeterd zodat er voldoende kritische massa aanwezig is om de opleidingen te dragen.

Onderwerp 4: Voorzieningen

Facet 4.1.: Materiële voorzieningen

Het Instituut maakt gebruik van vele verschillende auditoria die over de universitaire campus verspreid liggen. Daarnaast beschikt het Instituut over een eigen seminarielokaal.

De Biomedische bibliotheek heeft een aantal specifieke tijdschriften op het vlak van Seksuologische en Familiale Wetenschappen. Naast de fysische bibliotheek ligt de focus sinds enkele jaren op de elektronische bibliotheek. Beide worden ondersteund door een website die een catalogus aanbiedt op gebied van boeken, naslagwerken, dissertaties, tijdschriften en videocassettes. Tevens beschikt de bibliotheek voor de ondersteuning van opleiding en onderwijs over een studentenbibliotheek met basis en naslagwerken, met meestal een cd-rom versie. De bibliotheek beschikt over een uitgebreide reprografische dienst.

Het Instituut beschikt niet over eigen laboratoria. De docenten hebben een laboratorium in hun eigen faculteit: biologie, geneeskunde, psychologie. De docenten die binnen het UZ K.U.Leuven bedrijvig zijn, doen daar hun fundamenteel en klinisch onderzoek. Het Communicatiecentrum van de UZ K.U.Leuven is één van de onderzoekscentra van het Instituut.

Inzake informatica en telematica op het niveau van de universiteit biedt de dienst LUDIT (Leuvense Universitaire Dienst voor Informatie en Telematica) dienstverlening bij het wetenschappelijk onderzoek, het onderwijs en de administratie. Deze dienst stelt op verschillende locaties pc-classes ter beschikking, verhuurt pc's, biedt een netwerkconnectie aan via KotNet. Elke student krijgt een eigen user-id en e-mailaccount. Er bestaat ook een LUDIT-Helpdesk met gebruikersondersteuning.

Zoals elk onderdeel van de Universiteit heeft het Instituut ook computerondersteuning bij het onderwijs en het voortdurend contact met de studenten langs het elektronisch toets- en leerplatform "TOLEDO" (Toetsen en Leren doeltreffend ondersteunen).

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie beoordeelt de materiële voorzieningen waarover de opleidingen kunnen beschikken als goed.

De lokalen en de materiële voorzieningen die de commissie heeft gezien zijn over het algemeen verzorgd. De opleidingen beschikken over voldoende leslokalen die naar het oordeel van de visitatiecommissie vrij goed zijn uitgerust. De Biomedische bibliotheek is, mede door het elektronische tijdschriftenbestand, vrij goed uitgerust voor de studenten Familiale en Seksuologische Wetenschappen. Over de computerfaciliteiten ontving de commissie geen klachten. Verder heeft de commissie waardering voor Kotnet, het lokaal netwerk van de universiteit, en de goede regelingen met betrekking tot de toegang tot internet.

Het communicatiecentrum zou volgens de commissie op een meer reguliere manier moeten worden ingebed in het ziekenhuis en de multidisciplinaire klinische raadpleging zou moeten worden ingeschakeld in de opleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen

Facet 4.2.: Studiebegeleiding

Op de Dienst Studieadvies kunnen (aspirant)studenten terecht voor informatie over studierichtingen aan de K.U.Leuven: toelatingsvoorwaarden, moeilijkheidsgraad, geschiktheidseisen, combinatie en specialisatiemogelijkheden, overschakelingen, beroepsuitwegen, en tewerkstellingsperspectieven. Deze dienst verspreidt diverse publicaties waaronder een brochure Familiale en Seksuologische Wetenschappen waarin gedetailleerde informatie wordt gegeven over geschiktheidseisen voor studie en beroep, vereiste voorkennis, studie-inhoud, beroepsuitwegen en aanvullende of specialisatieopleidingen. Voor elke studierichting worden infodagen georganiseerd. Ondanks de geleverde inspanningen ter zake rapporteren studenten dat de opleiding voor hen toch anders is dan ze verwacht hadden. Zowel de webstek van de K.U.Leuven als deze van de Faculteit Geneeskunde geven uitgebreide informatie aan abiturienten. Voor beginnende studenten worden introductiesessies georganiseerd. Voor de examens wordt een brochure Blok en Examens toegezonden aan alle nieuwe studenten. Verder wordt ook informatie verspreid naar personen in het werkveld van de studieoriëntatie, met name consultants van de centra voor leerlingenbegeleiding, directeurs en leerkrachten van het secundair onderwijs.

De studiebegeleiding wordt in principe geïntegreerd in het eigenlijke vakkenonderricht. Met betrekking tot de afzonderlijke opleidingsonderdelen is de verantwoordelijke docent het eerste aanspreekpunt. Het Instituut heeft ook een permanente ombudspersoon en een examenombudspersoon. Deze laatste is ondermeer onafhankelijk bemiddelaar bij klachten tussen examinatoren en studenten.

De Dienst Studieadvies helpt studenten die komen aankloppen met niet-vakgebonden problemen zoals studievaardigheden en studiemethode, organisatie van studietijd en ontspanning. Op centraal niveau functioneren naast de Dienst Studieadvies ook de Sociale Dienst, de Juridische Dienst, de Medische Dienst en het Psychotherapeutisch centrum waar de studenten terecht kunnen voor psycho-sociale opvang in ruime zin.

De Dienst Internationaal onthaal van de K.U.Leuven verzorgt de organisatie en begeleiding van de internationale uitwisseling van studenten. Deze dienst verspreidt internationaal de informatie over het Engelstalig programma 'Master of Family and Sexuality Studies' en bevordert de begeleiding en integratie van de buitenlandse studenten.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie beoordeelt de studiebegeleiding in al haar facetten als goed.

De initiatieven met betrekking tot studievoorlichting en -begeleiding die op verschillende niveaus worden genomen zijn goed georganiseerd en gestructureerd. Ook de studievoorlichting en -begeleiding van de internationale studenten is goed.

Conclusie bij onderwerp 4: Voorzieningen

De commissie beoordeelt de voorzieningen als toereikend om de programma's te verzorgen.

De materiële voorzieningen zijn goed. Er zijn voldoende en vrij goed uitgeruste lokalen ter beschikking. De Biomedische bibliotheek is vrij goed uitgerust voor de studenten Familiale en Seksuologische Wetenschappen. De ICT-voorzieningen lijken in orde. Het communicatiecentrum zou op een meer reguliere manier moeten worden ingebed in het ziekenhuis en de multidisciplinaire klinische raadpleging zou moeten worden ingeschakeld in de opleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen.

De studievoorlichting en -begeleiding zijn adequaat en goed georganiseerd.

Onderwerp 5: Interne Kwaliteitszorg

Het kwaliteitszorgsysteem van de K.U.Leuven is verankerd in de werkzaamheden van de Permanente Onderwijscommissies (POC's). Zij vormen de vitale steunpunten voor het onderwijsbeleid aan de basis, binnen het ondersteunend kader dat geleverd wordt door het centrale universiteitsbeleid. De POC's, waarin naast het zelfstandig en het assiserend academisch personeel ook de studenten vertegenwoordigd zijn, hebben als taak een curriculum uit te bouwen dat beantwoordt aan het concept van begeleide zelfstudie, en de implementatie ervan op te volgen. De POC's staan dus op een continue basis in voor onderwijskwaliteitszorg.

In het kwaliteitszorgsysteem spelen daarnaast ook systematische interne en externe onderwijsbeoordelingen een belangrijke rol. Ten minste om de acht jaar vindt een grondige evaluatie plaats van het hele curriculum. Deze evaluatie wordt opgezet ter voorbereiding van de externe onderwijsbeoordeling. In de loop van het jaar dat volgt op de publicatie van het visitatierapport door de externe visitatiecommissie moet de opleiding zowel aan de Onderwijsraad als aan de Academische Raad rapporteren over de opvolging die zij wenst te geven en reeds gegeven heeft aan de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie. In 2002-2003 besliste de Academische Raad om naast de periodieke bevraging van curricula ook alle opleidingsonderdelen afzonderlijk te bevragen bij de studenten telkens aan het einde van elk semester waarin ze voorkomen. De bevraging, genaamd JaDe (jaarlijkse docentenevaluatie) was in hoge mate gestandaardiseerd. Het doel van de jaarlijkse evaluatie van alle opleidingsonderdelen is tweevoudig: (1) kwaliteitsverbetering en -aanmoediging: door een regelmatige screening van

het onderwijs kunnen mogelijke knelpunten vlot worden opgespoord en kan snel actie ondernomen worden om daaraan te verhelpen, (nieuwe) voorbeelden van goede praktijk kunnen aan het licht komen waarop de POC-subcommissie vervolgens kan inspelen; (2) kwaliteitsbewaking: de evaluatieresultaten vormen één element waarmee rekening wordt gehouden bij beslissingen over benoeming en bevordering. Deze evaluaties vervulden voornamelijk een signaalfunctie: snel en efficiënt nagaan hoe de studenten de kwaliteit van het opleidingsonderdeel inschatten. Een POC-subcommissie volgde de evaluatie van de opleidingsonderdelen op. Het evaluatiesysteem JaDe werd voorlopig opgeschort met het oog op het uitwerken van een soepeler onderwijs-evaluatiesysteem dat tegen 2005 operationeel moet zijn. Los van de voornoemde periodieke evaluaties kan een POC of individuele docenten zelf het initiatief nemen om een opleiding of opleidingsonderdeel te laten evalueren door studenten. Specifiek voor de evaluatie voor opleidingsonderdelen ontwikkelde DUO/ICTO een instrument, namelijk Opti-kwest, dat de docent didactisch relevante informatie bezorgt ter verbetering van zij/haar onderwijspraktijk. Een andere evaluatie van het onderwijs vindt plaats langs de ICT-TOLEDO bevraging. Deze vragenlijst peilt naar het gebruik van ICT, de ervaring die de studenten hebben met ICT toepassingen en hun opvattingen over het gebruik ervan in het onderwijs. Een twintigtal vragen peilen naar het gebruik en opvattingen over het leer- en toetsplatform Toledo.

Facet 5.1.: Evaluatie resultaten

De commissie beoordeelt de verzameling en evaluatie van gegevens met betrekking tot de kwaliteit van de opleidingen als voldoende.

De commissie is van oordeel dat het systeem van interne kwaliteitszorg dat werd uitgewerkt goed is uitgebouwd. Dat het systeem momenteel op universitair niveau wordt bijgesteld, wijst op de aandacht en de inspanningen om het kwaliteitssysteem verder te ontwikkelen en te verankeren. Een zwakke schakel in de kwaliteitscyclus vormt volgens de visitatiecommissie evenwel de POC Familiale en Seksuologische Wetenschappen. De POC functioneert onvoldoende en treedt dan ook niet op als een instantie die de kwaliteit van de opleidingen bewaakt. De visitatiecommissie beveelt het Instituut aan werk te maken van de POC als hefboom voor de interne kwaliteitszorg van de opleidingen. Voor deze activering zou de frequentie van de bijeenkomsten moeten worden verhoogd en moet er over worden gewaakt dat alle bij het onderwijs betrokken geledingen participeren. Verder heeft de commissie er reeds op gewezen dat het Instituut substantiële onderwijskundige ondersteuning kan gebruiken bij curriculumontwikkeling en -herziening, onderwijsinnovatie...

Het zelfevaluatie-rapport is een beknopt document met wat te weinig diepgang, onder meer veroorzaakt door het gebrek aan inbreng van alle participanten. De zeer open gesprekken die de commissie heeft kunnen voeren, zijn dan ook een zeer goede aanvulling geweest op de informatie uit het zelfevaluatie-rapport.

Facet 5.2.: Maatregelen tot verbetering

De commissie beoordeelt de maatregelen ter verbetering die worden genomen als voldoende. De resultaten van de JaDe-bevraging voor het Instituut in het algemeen waren zeer positief en gaven dus weinig aanleiding tot opvolging. Indien nodig worden evenwel verbeteringsmaatregelen genomen en worden initiatieven opgezet gericht op de verdere verbetering van het onderwijs. Daarnaast stelt de visitatiecommissie evenwel vast dat er met betrekking tot de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen van de vorige visitatie in acht jaar weinig werd gerealiseerd door het Instituut en de Faculteit Geneeskunde. Heel wat aanbevelingen zijn blijven liggen. De commissie betreurt dit en spoort het Instituut en de Faculteit aan om maatregelen sneller door te voeren en op die manier korter op de bal te spelen.

Facet 5.3.: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie beoordeelt de betrokkenheid van de verschillende partijen als net voldoende. Zoals reeds gesteld functioneert de POC, als formeel kanaal van het onderwijsbeleid binnen het Instituut, onvoldoende. Het beleid binnen het Instituut was tot heden te veel afhankelijk van individuele initiatieven en was niet het resultaat van een gemeenschappelijk gedragen visie. De commissie stelt evenwel vast dat hier stilaan reeds verandering in aan het komen is. De commissie wil wel benadrukken dat de studenten zich goed betrokken voelen bij de opleidingen.

Verder stelt de commissie vast dat het Instituut contacten met zijn alumni en met de beroepsverenigingen onderhoudt. Deze contacten zorgen voor de nodige feedback en mogelijke bijsturing van de opleidingen.

Conclusie bij onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

De commissie is vrij positief over de interne kwaliteitszorg.

Het systeem van interne kwaliteitszorg is goed uitgebouwd en de bijstelling ervan wijst op de aandacht en de inspanningen om het kwaliteitssysteem verder te ontwikkelen en te verankeren. De POC vormt evenwel een zwakke schakel in de kwaliteitscyclus: deze treedt niet op als een instantie die de kwaliteit van de opleiding bewaakt. Een activering van de POC is noodzakelijk en dit zou de formele betrokkenheid van de verschillende geledingen bij het onderwijsbeleid verhogen.

Indien nodig worden binnen het Instituut verbeteringsmaatregelen genomen, maar met betrekking tot de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie is in acht jaar weinig gerealiseerd door het Instituut en de Faculteit Geneeskunde.

Het zelfevaluatie-rapport is een beknopt document met wat te weinig diepgang, onder meer veroorzaakt door het gebrek aan inbreng van alle participanten.

Onderwerp 6: Resultaten

Facet 6.1.: Gerealiseerd niveau

Rond de tewerkstelling werden door het Instituut twee onderzoeken uitgevoerd respectievelijk in 2002 en 2003. Daaruit blijkt dat het aantal werkzoekenden slechts 1,82 % bedroeg. Het feit dat de meeste afgestudeerden beschikken over tweede diploma 'Familiale en Seksuologische Wetenschappen' biedt blijkbaar een sterk argument bij de aanwerving. De sectoren van tewerkstelling zijn: gezondheid-welzijn en sociaal culturele sector, particuliere sector, overheidssector en een combinatie van de vorige. Voor de Engelstalige studenten zijn geen wetenschappelijke gegevens over hun tewerkstelling voorhanden. Contacten uit China, Bangladesh, India, Griekenland geven aan dat studenten betrokken zijn in programma's van Family Planning, Aids-preventie en seksuele hulpverlening.

Op het vlak van internationalisering werden binnen de Nederlandstalige licentieopleiding nog geen internationale samenwerkingsverbanden met betrekking tot studentenuitwisseling opgezet. In het Nederlandstalige taalgebied is deze opleiding de enige op universitair niveau. Qua studenteninstroom komen soms studenten uit Nederland de opleiding volgen. De Engelstalige opleiding wordt uitsluitend gevolgd door buitenlandse studenten.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt het gerealiseerd niveau van beide opleidingen als goed. De kwaliteit van de afgestudeerden is in het algemeen goed en zij hebben met het programma de beoogde eindkwalificaties kunnen bereiken. Het niveau dat wordt gerealiseerd blijkt ook uit de eindverhandelingen die als goed worden beoordeeld. De afgestudeerden zijn trouwens zelf bijzonder tevreden over de opleiding die ze genoten hebben. Verder acht de commissie het positief dat het Instituut veel aandacht besteed aan de tewerkstellingssituatie van haar afgestudeerden.

Decommissiestelt vast dat de deelname van licentiestudenten aan internationale uitwisselingsprogramma's nog steeds onbestaande is. De aanwezigheid van de internationale studentenpopulatie en het Engelstalige programma zorgen weliswaar voor een internationaal karakter van het Instituut, maar de commissie acht het niettemin aangewezen dat een aanzet wordt gegeven voor de uitbouw van de internationale studentenmobiliteit binnen de licentieopleiding.

Facet 6.2.: Onderwijsrendement

Tabel 1.:

Slaagpercentages studenten Licentieopleiding
Familiale en Seksuologische Wetenschappen
voor de periode '94-'95 t.e.m. '02-'03.

Academiejaar	1ste lic.	2de lic.
'94-'95	74	37
'95-'96	81	91
'96-'97	76	95
'97-'98	88	84
'98-'99	92	97
'99-'00	90	97
'00-'01	93	100
'01-'02	85	55
'02-'03	74	89

Tabel 2.:

Slaagpercentages studenten
Engelstalige voortgezette opleiding
voor de periode '96-'97 t.e.m. '02-'03.

Academiejaar	stud
'96-'97	89
'97-'98	83
'98-'99	58
'99-'00	89
'00-'01	100
'01-'02	80
'02-'03	100

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie is van oordeel dat de slaagcijfers en het onderwijsrendement van de opleidingen goed zijn.

Voor de Nederlandstalige licentieopleiding variëren de slaagcijfers in de laatste tien academiejaren tussen 75% en 93%, voor de tweede licentie tussen 84% en 100% (met een uitzondering in het jaar 2001-2002). De commissie acht deze cijfers gunstig tot zeer gunstig, zeker gezien het feit dat het voor meer dan 75% van de studenten om een tweede studie gaat die ze soms afbreken wanneer ze op basis van hun eerste diploma werk vinden.

Voor de Engelstalig voortgezette opleiding bedraagt het gemiddelde slaagcijfer voor de periode '96-'97 t.e.m. '02-'03 86%. Ook dit cijfer is volgens de visitatiecommissie gunstig.

De commissie staat positief tegenover de gemiddelde studieduur van de opleidingen, die voor de Nederlandstalige opleiding 2,2 jaar en voor de Engelstalige opleiding 1,4 jaar bedraagt. Voor de licentieopleiding is een duidelijke daling van de gemiddelde studieduur ten aanzien van de vorige visitatie vast te stellen.

Conclusie bij onderwerp 6: Resultaten

De commissie beoordeelt de resultaten van de opleidingen positief.

Het gerealiseerd niveau is goed: de kwaliteit van de afgestudeerden is goed en ook het niveau van de eindverhandelingen is goed. De slaagcijfers en het rendement van de opleidingen zijn goed.

Integraal oordeel van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie is van oordeel dat er binnen de licentieopleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen en de Engelstalige opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality Studies van de Katholieke Universiteit Leuven voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn en heeft aldus een positief eindoordeel over de opleidingen.

Met betrekking tot de licentieopleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen wijst de commissie er op dat deze tegemoet komt aan een maatschappelijke nood en het domein van de seksuologie een plaats geeft binnen de maatschappij. Zij steunt dan ook ten volle de nieuwe plannen van het Instituut om in het kader van de bachelor-master hervorming de bestaande licentieopleiding om te vormen tot een tweejarige initiële master en de aanvullende Engelstalige opleiding tot een eenjarige master-na-master.

De commissie meent verder dat voor de opleidingsverantwoordelijken (in het Interfacultair Instituut, in de Faculteit Geneeskunde) het moment is gekomen om een gezamenlijk gedragen en gefaseerd beleidsplan uit te werken en garanties in te bouwen voor de toekomst van de aangeboden opleidingen. Punten van aandacht in dit beleidsplan moeten alvast zijn:

- De verankering van het Instituut binnen de Faculteit Geneeskunde gekoppeld aan het Universitair ziekenhuis. Dit zou moeten worden gerealiseerd via een medisch specialist die wordt aangesteld voor ten minste 0,5 fte en die een team van (jonge) docenten aanstuurt dat breed genoeg is om de opleidingen te dragen en een brugfunctie te vervullen tussen het Instituut en het Universitair Ziekenhuis.
- Een meer reguliere inbedding van het communicatiecentrum in het Universitair Ziekenhuis en de inschakeling van de multidisciplinaire klinische raadpleging binnen de opleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen.
- Een activering van de Permanente Onderwijscommissie als hefboom voor de interne kwaliteitszorg van de opleidingen en het verhogen van de formele betrokkenheid van de verschillende geledingen bij het onderwijsbeleid.

Verder formuleert de visitatiecommissie in het kader van het verbeterperspectief nog bijkomende suggesties:

- Binnen het Instituut is nood aan een meer samenhangend en gemeenschappelijk gedragen opleidingsprofiel.
- De doelstellingen en eindtermen van de programma's dienen te worden geëxpliciteerd.
- De vertaalslag van doelstellingen naar het programma moeten worden gemaakt en in het verlengde hiervan zou in consensus en doordacht meer samenhang moeten worden aangebracht in de programma's.
- In het kader van de bachelor-masterhervorming dient aandacht te worden besteed aan de finaliteit van de initiële master.

- Met betrekking tot het licentieprogramma:
 - Zou de afstemming van het toegeleverd onderwijs op de specifieke noden van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen moeten worden verbeterd.
 - Is er nood aan specifieke familiale en seksuologische wetenschappelijke opleidingsonderdelen.
 - Dient overwogen te worden om in het voorstel van de nieuwe initiële master een groter keuzepakket te bieden.
 - Is het aangewezen om een substantiële stage waarbij studenten meedraaien met een stagementor die hen begeleidt, als onderdeel van de wetenschappelijke opleiding op te nemen.
- Met betrekking tot het Engelstalig programma:
 - Dient het probleem te worden opgelost betreffende opleidingsonderdelen die om de twee jaar worden gedoceerd terwijl de opleiding slechts over één jaar loopt.
 - Dient de relevantie van de verschillende opleidingsonderdelen voor de opleiding onderzocht te worden.
 - Dienen (meer) casusbesprekingen te worden ingevoerd.
- Over de inhoud van het voorgestelde voorbereidingsprogramma en schakelprogramma voor de nieuwe initiële masteropleiding zou moeten worden nagedacht gezien de te verwachten instroom vanuit alle mogelijke professionele en academische bacheloropleidingen.
- De inspanningen om meer probleemgericht en patiëntgericht onderwijs in te richten dienen te worden geïntensiveerd. Ook de zelfwerkzaamheid van de studenten kan meer worden gestimuleerd.
- Een meer veralgemeend gebruik van het leerplatform Toledo als onderwijsvernieuwend vorm verdient aanbeveling.
- De informatieverstrekking over en de begeleiding van de eindverhandeling zou in de licentieopleiding moeten worden afgestemd op de noden van de studenten. In het Engelstalig programma is een betere voorlichting over de richtlijnen en verwachtingen ten aanzien van de eindverhandeling naar de studenten toe wenselijk.
- Een mondelinge presentatie van de eindverhandeling dient te worden overwogen.
- De omvang van het personeelsbestand dient structureel te worden verbeterd zodat een voldoende kritische massa aanwezig is om de opleiding te dragen. Daarbij zouden alle mogelijkheden moeten worden aangewend om de academische ondersteuning door AAP-leden uit te breiden en om gastdocenten aan te trekken.
- De stafleden van het Communicatiecentrum die bij een aantal opleidingsonderdelen en bij de begeleiding van de stage zijn betrokken, dienen op één of andere wijze formeel aan de opleiding te worden verbonden.
- In het kader van de bachelor-master hervorming, curriculumontwikkeling en -herziening, en onderwijsinnovatieve initiatieven is een substantiële ondersteuning van het Instituut via speciale programma's en fondsen nodig.

De commissie wil ten slotte benadrukken dat zij op basis van de gesprekken die ze heeft gevoerd, alle vertrouwen heeft in het bestuur van de Faculteit Geneeskunde, in de reeds aanwezige plannen binnen het Instituut en zeer positief is over de toekomst van de aangeboden opleidingen.

Bijzonder kwaliteitskenmerk

Het Instituut haalt in haar zelfevaluatie rapport de uniciteit van de opleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen in het Nederlandse taalgebied aan als een bijzonder kwaliteitskenmerk. Hoewel de visitatiecommissie de opleiding als zodanig zeker waardeert, is ze van oordeel dat het uniek zijn van een opleiding niet kan gelden als een bijzonder kwaliteitskenmerk.

VI. Tabellen met scores onderwerpen en facetten

In de hierna volgende tabellen wordt het oordeel van de commissie op de zes onderwerpen en de onderliggende facetten uit het accreditiekader weergegeven. Voor het toekennen van de scores heeft de commissie zich gebaseerd op het VLIR-beoordelingskader dat is afgestemd op de accreditatievereisten. Bovendien heeft de visitatiecommissie een referentiekader opgesteld, waarin onder meer de domeinspecifieke eisen worden geëxpliciteerd. Het referentiekader van de commissie is beschreven in hoofdstuk II van dit visitatierapport.

Per facet wordt in de tabellen aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. Op basis van de beoordelingen per facet geeft de commissie vervolgens een samenvattend oordeel op het niveau van de onderwerpen. Bij deze beoordeling maakt de commissie gebruik van de indeling onvoldoende/voldoende.

In het rapport over de opleidingen Familiale en Seksuologische wetenschappen (hoofdstuk III) is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie op basis van de bijbehorende beoordelingscriteria tot een beoordeling per facet en vervolgens, op basis van een weging van de facetten, tot een beoordeling per onderwerp is gekomen. De oordelen zijn in hoofdstuk III zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabellen gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de oordelen die in de tekst worden gemaakt.

Verklaring van de scores op de facetten (quaternaire schaal):

E : Excellent : 'best practice', kan (internationaal) als voorbeeld dienen voor andere opleidingen

G : Goed : de kwaliteit stijgt uit boven de basiskwaliteit

V : Voldoende : voldoet aan de basiseisen

O : Onvoldoende : voldoet niet aan de minimumeisen

Verklaring van de scores op de onderwerpen (binaire schaal):

+ : Voldoende : voldoet ten minste aan de minimumeisen voor basiskwaliteit; er is geen verdere schaalverdeling om verdere graden van excellentie aan te duiden.

- : Onvoldoende : voldoet niet aan de minimumeisen voor basiskwaliteit.

Tabel 1 geeft de oordelen van de visitatiecommissie per onderwerp en de bijbehorende facetten weer over de Nederlandstalige licentieopleiding Familiale en Seksuologische wetenschappen van de K.U.Leuven.

Tabel 2 geeft de oordelen van de visitatiecommissie per onderwerp en de bijbehorende facetten weer over de Engelstalige aanvullende opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality van de K.U. Leuven.

Tabel 1

K.U.Leuven Nederlandstalige licentieopleiding Familiale en Seksuologische Wetenschappen	
Onderwerp 1 : Doelstellingen van de opleiding	+
Facet 1.1 : Niveau en oriëntatie	G
Facet 1.2.: Domeinspecifieke eisen	G
Onderwerp 2 : Programma	+
Facet 2.1.: Relatie doelstellingen en inhoud	O
Facet 2.2.: Eisen professionele en academische gerichtheid	G
Facet 2.3.: Samenhang van het programma	O
Facet 2.4.: Studieomvang ¹	OK
Facet 2.5.: Studietijd	G
Facet 2.6.: Afstemming vormgeving en inhoud	V
Facet 2.7.: Beoordeling en toetsing	V
Facet 2.8.: Masterproef	G
Facet 2.9.: Toelatingsvoorwaarden	G
Onderwerp 3 : Inzet van personeel	+
Facet 3.1.: Kwaliteit personeel	E
Facet 3.2.: Eisen professionele en academische gerichtheid	G
Facet 3.3.: Kwantiteit personeel	O
Onderwerp 4 : Voorziening	+
Facet 4.1.: Materiële voorziening	G
Facet 4.2.: Studiebegeleiding	G
Onderwerp 5 : Interne kwaliteitszorg	+
Facet 5.1.: Evaluatie resultaten	V
Facet 5.2.: Maatregelen tot verbetering	V
Facet 5.3.: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni, beroepenveld	V
Onderwerp 6: Resultaten	+
Facet 6.1.: Gerealiseerd niveau	G
Facet 6.2.: Onderwijsrendement	G

¹ Het facet 'studieomvang' wordt gescoord met 'OK', indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen m.b.t. de studieomvang, uitgedrukt in studiepunten.

Tabel 2

K.U.Leuven Engelstalige voortgezette opleiding Complementary Studies Master of Family and Sexuality Studies	
Onderwerp 1 : Doelstellingen van de opleiding	+
Facet 1.1 : Niveau en oriëntatie	G
Facet 1.2.: Domeinspecifieke eisen	G
Onderwerp 2 : Programma	+
Facet 2.1.: Relatie doelstellingen en inhoud	O
Facet 2.2.: Eisen professionele en academische gerichtheid	G
Facet 2.3.: Samenhang van het programma	O
Facet 2.4.: Studieomvang ²	OK
Facet 2.5.: Studietijd	G
Facet 2.6.: Afstemming vormgeving en inhoud	V
Facet 2.7.: Beoordeling en toetsing	V
Facet 2.8.: Masterproef	G
Facet 2.9.: Toelatingsvoorwaarden	G
Onderwerp 3 : Inzet van personeel	+
Facet 3.1.: Kwaliteit personeel	E
Facet 3.2.: Eisen professionele en academische gerichtheid	G
Facet 3.3.: Kwantiteit personeel	O
Onderwerp 4 : Voorziening	+
Facet 4.1.: Materiële voorziening	G
Facet 4.2.: Studiebegeleiding	G
Onderwerp 5 : Interne kwaliteitszorg	+
Facet 5.1.: Evaluatie resultaten	V
Facet 5.2.: Maatregelen tot verbetering	V
Facet 5.3.: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni, beroepenveld	V
Onderwerp 6: Resultaten	+
Facet 6.1.: Gerealiseerd niveau	G
Facet 6.2.: Onderwijsrendement	G

² Het facet 'studieomvang' wordt gescoord met 'OK', indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen m.b.t. de studieomvang, uitgedrukt in studiepunten.

Bijlagen

Bijlage 1: Personalialia van de leden van de visitatiecommissie

Koos Slob (voorzitter)

Prof. dr. Koos Slob (1940) studeerde in 1965 af als bioloog aan de Universiteit Utrecht. Hij behaalde zijn doctoraat geneeskunde aan de Medische Faculteit van de Erasmusuniversiteit Rotterdam in 1972. In 1980 werd hij geregistreerd als medisch fysioloog en in 1994 als seksuoloog-hulpverlener bij de Nederlandse Vereniging voor Seksuologie.

In de periode 1961-1973 was hij leraar biologie aan de Groen van Prinsterer Scholengemeenschap te Vlaardingen. Van 1967 tot 2001, het jaar waarin hij met vervroegd emeritaat ging, was prof. Slob verbonden aan de Erasmusuniversiteit Rotterdam, eerst als wetenschappelijk (hoofd)medewerker (1967-1984), daarna als universitair hoofddocent (sinds 1984) en als bijzonder hoogleraar fysiologie en patho-fysiologie van de seksualiteit (sinds 1991). Daarnaast was hij gastdocent en -onderzoeker aan verschillende binnen- en buitenlandse instellingen en nam hij deel aan wetenschappelijke congressen in binnen- en buitenland. In 1987 ontving hij de eerste 'Van Emde Boas-Van Ussel Prijs' van de Nederlandse Vereniging voor Seksuologie, in 2001 de derde 'Herman Musaph Prijs' voor Medische Seksuologie van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie.

Zijn onderzoeksactiviteiten situeren zich vooral op het gebied van de gedragsendocrinologie, meer bepaald de samenhang tussen hormonen en gedrag bij mens en proefdier, op het gebied van psychofysiologie, meer in het bijzonder de samenhang tussen psyche en fysiologisch (dis)functioneren bij mensen met en zonder seksuele problemen, en op het gebied van patiëntgebonden onderzoek, meer bepaald retrospectief statusonderzoek, prospectief placebo-gecontroleerd geneesmiddelenonderzoek.

Prof. Slob publiceerde meer dan 150 Engelstalige bijdragen in internationale tijdschriften en meer dan 120 Nederlandstalige papers in Nederlandse boeken en tijdschriften. Verder was hij initiatiefnemer en (co-)editor van twee Nederlandse tekstboeken omtrent seksuologie en producent van 7 films en video's over menselijke en dierlijke seksualiteit. Hij is lid van de redactieraad van 'Physiology and

Behavior', 'Journal of Sex and Marital Therapy', 'Tijdschrift voor Seksuologie' en 'Diagnostiek-wijzer'. Hij was en is tevens lid van verschillende nationale en internationale wetenschappelijke verenigingen waaronder de 'International Academy of Sex Research' waarvan hij van 1993 tot 1995 (past) president (elect) was.

Trees Dehaene

Mevr. T. Dehaene (1948) studeerde in 1972 af als psycholoog aan de Katholieke Universiteit Leuven en volgde tevens de opleiding in Familiale en Seksuologische Wetenschappen.

In de periode 1972 - 1978 was ze wetenschappelijk medewerker bij prof. Piet Nijs en werkte aan een diepte-onderzoek over de psychologische aspecten van zwangerschap, bevalling en postpartum, binnen een samenwerkingsverband tussen de K.U.Leuven en het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudieën (CBGS). De publicatie van dit onderzoek verscheen binnen de reeks CBGS-rapporten (1978). In de periode 1979 – 1990 werkte ze op freelance basis binnen het vormingswerk. Ze werkte achtergrondteksten uit voor lesgevers, leidde lesgevers op, gaf verscheidene voordrachten en seminars en publiceerde artikels rond relatie, seksualiteit, vruchtbaarheid in diverse tijdschriften.

Sinds 1991 bouwde ze het centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen (cRZ) uit en werd er de algemeen coördinator van. Het cRZ verricht studiewerk en werkt materiaal en vormingen uit rond relaties en seksualiteit, (ongepande) zwangerschap, tienerzwangerschap, (post)abortus, prenatale diagnose. Het cRZ heeft tevens een eigen hulpaanbod.

T. Dehaene is auteur van een boek naar het ruime publiek over het onverwachte in ons leven, mede-auteur van een boek voor leerkrachten over relatievorming en van boeken voor intermediairen n.a.v. studiedagen over abortus en over maakbare zwangerschap.

Ze was en is lid van diverse comités waaronder: de Intergemeenschapscommissie voor de film(her)keuring (sinds 1990) - de Interministeriële werkgroep Anticonceptie bij jongeren (2001) - de Nationale Commissie voor de Evaluatie van de Wet op de Zwangerschapsafbreking (sinds nov 2002 – sinds okt 2004 Nederlandstalige voorzitter) – het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek (sinds 2005)

Marc Spoelders

Prof. dr. M. Spoelders (1947) studeerde na een opleiding tot leraar secundair onderwijs, pedagogische wetenschappen aan de Universiteit Gent. Hij behaalde er zijn doctoraat in 1975. Sinds 1970 is hij werkzaam aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van deze universiteit, eerst als bursaal/mandaathouder van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1970-1980), later als assistent, werkleider en lector (1981-1990) en sindsdien als zelfstandig academisch personeelslid (hoofddocent).

Hij is voorzitter van de Vakgroep Pedagogiek van de Universiteit Gent en onderwijst pedagogiek en didactiek. Hij was tevens gastprofessor aan verscheidene binnen- en buitenlandse universiteiten. Hij zit het Lokaal Overleg Platform voor met betrekking tot het secundair onderwijs in de regio Gent.

Zijn onderzoeksinteresse gaat voornamelijk uit naar taalpedagogische onderwerpen. Hij publiceerde een honderdtal bijdragen in internationale en nationale wetenschappelijke en professionele tijdschriften, en is de editor of auteur van boeken over geletterdheidsopvoeding, lezen, schrijven, pedagogische grammatica's, pedagogische pragmatiek en communicatie. Verder was hij organisator van en geïnviteerd spreker op verscheidene internationale wetenschappelijke congressen. Prof. M. Spoelders is ook de editor van het internationaal tijdschrift 'Scientia Paedagogica Experimentalis' en lid van de redactie van internationale en nationale wetenschappelijke pedagogische en toegepast linguïstische tijdschriften. Hij is past-president van de 'Association Internationale de Linguistique Appliquée' en treedt geregeld op als adviseur voor internationale en nationale gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties.

Harry Van de Wiel

Prof. dr. H.B.M. van de Wiel (1955) studeerde van 1975 tot 1982 in de avonduren (klinische) psychologie aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Overdag was hij werkzaam als researchmedewerker bij de toenmalige Nederlandse Stichting voor Psychotechniek (tegenwoordig Psychotechniek). In 1983 aanvaardde hij een promotieplaats aan de faculteit der Geneeskunde van de Universiteit Groningen. In 1991 promoveerde hij cum laude, samen met de gynaecoloog prof.dr. W.C.M. Weijmar Schultz, op het proefschrift 'Sexual functioning after gynaecological cancer treatment'. Hij is ingeschreven in diverse vakinhoudelijke registers: Klinisch Psychologen van het Nederlands Instituut van de Psychologie (1986); Psychotherapeuten van VWS (1993) en register Seksuologie van de NVVS (1994). Gaandeweg zijn promotietraject werd hij in 1988 aangesteld als a) docent bij de faculteit Geneeskunde, disciplinegroep Gezondheidswetenschappen van de RU Groningen en b) medisch psycholoog bij de dienst Medische Psychologie van het Academisch Ziekenhuis Groningen. In 1998 werd hij benoemd als hoogleraar aan deze faculteit. Vanaf 2001 tot heden is hij hoofd van de dienst Psychosociale Begeleiding (waarvan Medische Psychologie, Medisch Maatschappelijk Werk en Geestelijke Verzorging integrale onderdelen zijn).

H.B.M. van de Wiel is auteur en co-auteur van nationale en internationale wetenschappelijke publicaties, alsmede van diverse populair wetenschappelijke producties (boeken, TV- en radioprogramma's). Hij heeft diverse prijzen ontvangen voor zijn (wetenschappelijke) activiteiten t.b.v. patiëntverenigingen en publieksvoorlichting, zit in diverse landelijke besturen en commissies en is hoofdredacteur van het Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynaecology.

Bijlage 2: Bezoekschema visitatie Familiale en Seksuologische Wetenschappen Katholieke Universiteit Leuven

Maandag 7 maart 2005

9u - 10u30	intern beraad visitatiecommissie: voorbereiding van de gesprekken
10u30 - 11u15	bestuur van de faculteit, bureau van het instituut, facultair coördinator (licenties en GAS)
11u15 - 12u15	opleidingsverantwoordelijken, opstellers zelfevaluatie, student betrokken bij onderwijskundig overleg (licenties en GAS)
12u15 - 13u15	middagmaal
13u15 - 14u	studenten licenties, inclusief studenten betrokken bij onderwijskundig overleg
14u - 14u45	studenten GAS, inclusief studenten betrokken bij onderwijskundig overleg
14u45 - 15u	pauze
15u - 16u	zelfstandig academisch personeel licenties en GAS, inclusief stageverantwoordelijke
16u - 16u45	gesprek met verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding (facultair en centraal), ombudspersoon, verantwoordelijke internationalisering (facultair), verantwoordelijke interne kwaliteitszorg (facultair en centraal)
16u45 - 17u45	nabespreking commissie, extra gelegenheid tot inzage cursussen, nota's en examenopgaven
17u45 - 18u45	gesprek met afgestudeerden
19u	informele ontmoeting met een vertegenwoordiging van de academische overheid, het faculteitsbestuur en opleidingsafgevaardigden (licenties en GAS)
20u15	avondmaaltijd visitatiecommissie

Dinsdag 8 maart 2005

8u45 - 10u	bezoek commissieleden onderwijsruimten, practicumlokalen, bibliotheek, Toledo e.d.
10u - 10u30	gesprek decaan Faculteit Geneeskunde
10u30 - 11u15	spreekuur en aanvullende gesprekken op uitnodiging van de commissie
11u15 - 12u	gesprek met het bestuur van de faculteit, bureau instituut, facultair coördinator, opleidingsverantwoordelijken (licenties en GAS)
12u - 13u	middagmaal
13u - 15u30	intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportering
15u30	mondelinge rapportering

VLIR | Vlaamse Interuniversitaire Raad | cel.kwaliteitszorg
Egmontstraat 5 | 1000 Brussel | **T** (32) (2) 550 15 94 **F** (32) (2) 512 29 96
www.vlir.be | kwaliteitszorg@vlir.be